

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 25 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroško ulico listv. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Našim bralcem!

Novo leto nastopi letos »Slov. Gospodar« v novi obliki, tega uči vsacega bralca današnja številka in na nas je samo to, da povemo kaj o tej novi obliki njegovi ter še more biti to, da navedemo uzroke za-njo. Tudi doslej, v svojih 25 letih, »Slov. Gospodar« ni imel vselej tega lica, kakor v zadnjih letih svojih, ali če je svoje lice tudi izpremenil kedaj, bilo je to samo v analem, v črkah, v katerih se je tiskal, ali pa iz početka v lastniku. Iz kraja namreč »Slov. Gospodar« ni bil v lasti »katol. tisk. društva«, ampak izdajal ga je dr. Matija Prelog ob svojem, z veliko težavo, iz golega rodoljubja, samo po dve številki v meseci.

To pa ni trpelo dolgo, samo par let in od njega je »Slov. Gospodar-ja« vsprejelo »tiskov. društvo«, ustanovljeno navlašč iz tega namena, da pomore ubogemu, smemo reči, lističu na noge. S tem, da človek izdaja kak slov. list, pač nima in če govorimo v obče, ne išče tudi nihče, dobička, najmanj pa »katol. tiskovno društvo«. Da-si je bila cena listu doslej v primeri s stroški, ki jih terjaja tednik, jako nizka, vendar je bilo »katol. tisk. društvo« dodalo še glavnemu listu svojemu redno po dve prilogi, »cerkveno« in »gospodarstveno«. To je stalo društvo mnogo denarja in uredništvo mnogo truda, ali to je marsikdo prezrl, češ, da je to stvar, ki je ali pa ni, torej brez posebne koristi.

Vsled tega in še bolj iz ozira na to, da se postavi »Slov. Gospodar« tudi po svoji zunanji obliki v vrsto boljših listov, odločil se je odbor »katol. tisk. društva« za novo, sedanjo obliko lista. Stroški mu bodo zato veliko večji, vendar pa je storilo »tiskovno društvo« še v tem drugo stopinjo ter je listu znižalo ceno in tako, da se list sam nikoli ne more splačati; njegova naročnina ne dosega stroškov za-nj. Za-nje mora skrbeti ravno »katol. tisk. društvo« samo in v sklepu, da se listu vendar-le zniža cena, leži že tudi to, da hoče društvo

le korist našega slov. ljudstva in s tem kaže najbolje svoje rodoljubje, nesebično rodoljubje, ne išče pa ne hvalé, ne dobička.

Kaj pa prinese »Slov. Gospodar« poslej svojim bralcem? Le to, kar sodi za slov. ljudstvo naše in na vse strani, kar bode mogoče, v najbolji obliki in v največji razliki. V »uvodnih člankih« pokaže slov. ljudstvu, kaj ali kako bi bilo dobro, če se vpelje ali tudi odpravi v našem cesarstvu, v naših deželah, v naših okrajih in tudi v občinah naših. V tem oziru noče in tudi ne prikrije nikoli ran, ki jih nosi v sebi, bodi že naše cesarstvo ali dežela ali tudi kraji, vselej pa tako, da pokaže tudi zdravilo za take rane. Rezati samo ali, kar je tisto, mahati »s krepelom« po nasprotnikih, liberalcih, nemškutarjih, ne pa ob enem tudi poučiti, ne nasprotnikov, pač pa naše ljudstvo, da se jih varuje: tega »Slov. Gospodar« ne mara, to prepušča rade volje drugim, katerim dela to veselje.

»Cerkvene stvari« povejo pa že same, kaj da so in kaj najde v njih veren kristijan. Mislimo, da nam bode mogoče v tem delu lepih in spodbudnih reči podajati našim bralcem v izobilji. Enako bode v »gospodarstvenih stvaréh«. Kar prinesemo v tem delu, to bode vse prav le za slov. gospodarje, za slov. gospodinje in sodimo, da v tej reči ne zaostanemo za nobenim drugim listom. Na to obrnemo tudi še posebej vso svojo skrb in nadejamo se tudi, kakor že doslej, pomoči od strani slov. mož, katerim je kaj do napredka naših kmetov.

»Dopisi« naši bodo iz vseh strani naših slov. dežel in čem več jih dobimo, tem raji jih priobčimo in hvalježni bomo našim bralcem, ako jih dobimo od njih samih. Najbolje znamenje nam bode to za to, da »Slov. Gospodar« ne hodi zastoj njim v hišo. Da bode v »političnem ogledu« tudi poslej veliko in tucih reči, katerih je vedeti človeku dobro, ako mu je za to, da svet izpoznava, to ne bode tudi poslej nam najmanjša skrb. In kaj še čemo reči o našem »poduku in kratkem času«?

Za to imamo že pripravljenih mičnih pripovedk in pravljic in prosimo še tudi naše bralce, naj se nam priposlje, kar utegne tudi drugih zanimati.

»Razne stvari« bodo naposlednje v resnici razne stvari, novice iz domačih pa tudi iz drugih krajev in lepo prosimo, da se nam priposljejo take novice v prav obilni meri. Ako so one v kakem kraju že tudi znane, tem bolj pa so zanimive one potlej za bralce v drugih krajih. V »oznanilih« priporoča pa »Slov. Gospodar« reči, ki so našim bralcem koristne, ne vsprejme pa se nobeno, ako se sumi, da ni pošteno. Zato pa je »oznanilo« v našem listu že tudi priporočilo.

»Slov. Gospodar« bode torej tudi v svoji novi obliki list za slov. ljudstvo, za slov. gospodarje. On ne išče lastne koristi, želi pa prinesiti jih veliko v hiše naših slov. gospodarjev. Da bode tacih hiš in torej tudi koristi posej prav veliko in na vse strani po naših slov. krajih, to želi iz srca, na to dela krepke moči

»Slovenski Gospodar«.

Govor dr. L. Gregorčca.

(V državnem zboru dne 16. decembra 1891.)

I. Visoka zbornica! Jaz ne govorim dnes o številkah finančnega zakona, ampak porabim to priliko, da izgovorim nekoliko besed o političnih razmerah v Avstriji in sicer s svojega jugoslovanskega stališča. Gospoda moja! Inozemstvo gleda zadnji čas na nas z veliko pozornostjo in razsodbe iz teh studij čitamo sem ter tje v časopisih. Lansko leto je izdal tako delo Pavel Dehm v Monakovem pod naslovom »Oesterreich-Ungarn im reichs-deutschen Lichte«.

V tej jako zanimivi knjigi naletel sem tudi čuden izrek, katerega je storil l. 1852. princ Albert od Saksonija-Koburga-Gote, in slove: »Avstrija bode še le država postala«. Pisec sodi, da velja ta izrek še dandanes. Žal, da mu jaz moram pritrčiti. Naša država še vedno ni postala takšna država, da bi se čutili v njej vsi narodi srečne in zadovoljne. Več, kakor 40 let, se borimo za tako obliko države, da bi se brez nadvladja, brez pritiskanja in brez nasilstev vsakemu narodu dalo to, česar mu je treba za obstanek in razvoj. Posamezne dobe dolgotrajnega tega boja zaznamljevali so krvavo. Vi-harni leti 1848 in 1849 sta odpravili stare razmere, absolutistični centralizem ministra Bacha je bil uničen pri Magenti in pri Solferinu; naslednji konstitucionalni centralizem ministra Schmerlinga pa so pokopali pri Sadovi. A tudi sedajni sistem duvalističnega dvojnega centralizma, sistem nemškega in madjarskega nadvladja in teh dveh jezikov državne predprave ne bode obveljal.

Gospoda moja! Ne bojte se, da Vam podam zgodovino duvalizma, samo naslonim se naj v svojih izvajanjih na-nj in sicer tako, da rečem: Temeljna ideja duvalizma je ta, da je osnovati dve jednotni državi, v jedni naj bi imeli Nemci nadvladje, v drugi pa Madjari, v jedni bodi nemščina, v drugi madjarsčina državni jezik. Ta ideja postaja vse bolj in bolj neizvedljiva, ker je ni združiti s koristimi celokupne države. Pustimo na Ogersko na strani in govorimo o tostranski polovici države naše! Pripoznati je takoj, da vzlic trindvajsetletnemu naporu še vedno nimamo jednotne nemške in centralizovane države. Slovanske opozicije ni mogel udušiti niti rezki Giskra, niti brezozirni Auersperg, niti premétni Taaffe, in kakor dosedaj, izjalovijo se tudi v bodoče vsi poskusi te vrste vsled zavednosti in vzajemnosti narodov slovanskih. Mi vsi, gospoda moja, in tudi

Poljaki, ne maramo nikakega nadvladja, nikakega pritiskovanja in izsesovanja, ampak popolno ravnopravnost.

Da bi duvalizem ne žulil nenemskih in nemad-jarskih narodov preveč, zato se je ustvaril člen 19. drž. osnovne postave in pa ogerska o narodnostih. Da ste te dve postavi kedaj prišli v veljavo, ne bilo bi toliko od-pora proti duvalistični obliki države in vzdržala bi se bila dalje, kakor ji je sojeno sedaj. Ali te dve prostavi niste prišli nikdar do veljave. Giskra in Auersperg se nista brigala za to in njega ekscelenca grof Taaffe vrže le najsilnejšim in najnadležnejšim prosilcem v redkih in dolgih presledkih kako drobtinico.

Gospoda moja! Nemška in liberalna stranka se je bojevala več let, kar najostreje mogoče, proti ministru Taaffe. Mislim pa, da mu je delala krivico. Grof Taaffe je prav za prav samo napis nekoliko spremenil, sicer pa je tiral tisto obrt nadalje, samo dosti spretneje in bolj premétno, kakor so to liberalci umeli kedaj poprej. Z nekaterimi navidezno konservativnimi obljubami in pod pretvezo, da bode dognal spravo med narodi, privabil je nemške konservativce in slovanske narodnjake, ali upravno osobje, zlasti pa ministri njegovi, delali so lepo mirno za liberalizem in za germanizacijo. Nemških konservativcev najsrečnejša želja, verska šola ni smela priti niti v razgovor, narodnjakom pa se nujno priporoča umerjenost in samozatajevanje za zdravilo, torej nekako duševno gladovanje.

Cerkvene zadeve.

Studenece sv. Maksimilijana v Celji.

Naš premilostljivi knezoškof dr. Mihael Napotnik so še kot ravnatelj c. kr. zavodu za višjo vzgojo duhovnikov na Dunaji z neprekosljivo marljivostjo spisali življenje sv. Viktorina, škofa Ptujkega, cerkvenega pisatelja in mučenca. Ali pri vsem mnogoletnem trudu se jim ni posrečilo, varno določiti kraj, v katerem je umrl sv. mučenik, še manje Viktorinovo rojstno mesto. V tem oziru smo Celjani vse srečnejši. Mi nimamo zaznamljevanega le onega srečnega torišča, kjer je po kapucinskem vzročilu tekla zibelka našemu nebeškemu priprošniku, sv. Maksimilijanu, škofu in mučencu, zanesljivo določeno je tudi kraj, kjer je ta goreči oznanjevalec sv. vere svojo mučeniško kri prelil. V življenji svetnikov, katero so pokojni knez in škof Anton Mariti Slomšek izdali leta 1854 pod naslovom »djanje svetnikov Božjih«, bere se v II. delu str. 433 o sv. Maksimilijanu to-le: »Še kažejo na mestu, kanor je njegova sveta glava padla, lično kapelico in pod kapelico studenece sv. Maksimiljana.« Ravno to poročilo potrjujejo tudi Slomšekov naslednik, pokojni prevzvišeni knezoškof Jakob Maksimilijan Stepišnik z redko navdušenostjo v svojem nemškem igrokazu: »Maximilian« natisnjenem v Mariboru l. 1878. Naš najslavnejši kronist ali zgodovinar, prečastiti gospod apostolski protonotar in stolni dekan Orožen v Mariboru poročuje v svoji najnovejši Celjski kroniki*) stran 121 pod naslovom: »Die kleine Kapelle St. Maximilian mit der Wunderquelle«, da se je mali studenec na južni strani cerkvice sv. Maksimilijana v Celji od nekdaj častil za oni zvirk, ki je nastal na mestu, kamor je padla odsekana glava sv. škofa Maksimilijana. Rajni opat Celjski Matija Vodusek dali so leta 1869 to starodavno kapelico razširiti, v romanskem slogu dozidati in prav lepo na presno zmalati. Postavili so v tej kapelici namesto starega lesenega, nov kameniti oltar, pred katerim so si dali sezidati poseben žrč ali rakvo, v katerej zdaj po-

*) Prezanimivi knjigi je naslov: »Das Bisthum und die Diöcese Lavant III. Theil. 1. Das Archidiakonat Saumen. 2. Das Dekanat Cilli; von Ignaz Orožen. Cilli 1880.